

О ЈЕДНОСТАВНИМ РЕШЕЊИМА У НАУЦИ (ДВА ПРИМЕРА)

Једноставност, у смислу лакоће схватања, разумевања, прихватања и излагања, без сувишних, компликованих и нејасних појединости – доста често се подиже на ниво начела, наспрам тежине, замршености и запетљаности.

– Показало се, од Коперника до Ајнштајна, да је једноставно, најједноставније решење, обично и једино исправно, пошто сва остала, компликована и заплетена, воде у нејасност и безизлаз¹⁶⁴ – тврди Милан Димитријевић у једном од ранијих разговора, и са доста сигурности додаје: – То важи у науци, а веома често и у животу!

И пре него што се намерио да то илуструје са два примера, скренуо сам му пажњу на једно врло индикативно гледиште угледног књижевника Станислава Винавера, који је са великим интересовањем пратио динамичне процесе у физици, математици и астрономији, програмски заговарајући *космизам*:

„Умрла је стара детерминистичка догма, откако је издахнула стара математичка физика, која је веровала у јединство и јединственост, у простоту и упрошћеност и у коначне доспеве и досеге“ – навео сам дословце Винаверове речи, у очекивању Димитријевићевог коментара.

Овде, по Милановом мишљењу, Винавер срдечно поздравља ново доба модерне физике, доба квантне механике и теорије релативности, које су у науку увеле вероватноћу догађаја и индетерминизам, за разлику од класичне, детерминистичке физике и небеске механике, чији је тријумф био када је Леверје прорачунао и показао „врхом пера“ где се налази нова, непозната планета Нептун.

Убрзо смо се окренули ка она два напред поменута илустративна примера:

– Прво, путање планета у Сунчевом систему, од Птолемаја па надаље, све више су се компликовале, додавањем различитих кругова (епицикли), да би се путање ускладили са посматрањима. Најједноставније решење, да су оне кружне, сви су до Коперника, не рачунајући Аристарха и његове малобројне следбенике, заобилазили, како би задржали земљу у центру света – просуђује Милан и прелази на наредни пример:

– Други карактеристичан пример је брзина светлости. Зарад очувања класичне физике, закон простирања светлости стално је компликован и усложаван како би се теорија ускладила са новим чињеницама. Најједноставнији избор је да је брзина светлости константа. Сви су до Ајнштајна управо ово занемаривали, јер би то значило напуштање класичне физике – утаначује наш саговорник.

Велики стваралачки умови слове сасвим једноставно, клонећи се сваковрсних заплитања, јер им је у духу много тога прегледно и јасно, без компликованих усложњавања. Зато се песник Шандор Петефи с правом пита: *Може ли бити величанствено оно што није једноставно.*

164 *Рукописне белешке из разговора са Миланом С. Димитријевићем*, Београд, 18. XI 1988.